

**Πρόσβαση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας σε
δικαιολογητικά έγγραφα και κοινωνικά δικαιώματα**

Μάρτιος 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	2
Εμπόδια στη χορήγηση των απαραίτητων δικαιολογητικών εγγράφων	2
Άδεια διαμονής.....	3
Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ)	4
Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ).....	5
Κοινωνική πρόνοια	6
Στέγαση	8
Πρόγραμμα HELIOS και στεγαστικά προγράμματα	8
Αστεγία και ένδεια	10
Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	12
Απασχόληση	13
Ένδικα βοηθήματα κατά των παραβιάσεων δικαιωμάτων	13

Εισαγωγή

Στο παρόν σημείωμα παρέχονται επίκαιρες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων όσων επιστρέφονται στο πλαίσιο επανεισδοχών από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, επί τη βάση κύριας παρέμβασης (*third party intervention*) της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) και του Ιδρύματος PRO ASYL που κατατέθηκε ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) στις 24 Φεβρουαρίου 2021 στην υπόθεση *Alaa Asaad κατά Ολλανδίας*.

Όπως επισημάνθηκε από τις οργανώσεις σε προηγούμενη παρέμβασή τους προς το Δικαστήριο στην υπόθεση *Kurdestan Darwesh κατά Ελλάδος και Ολλανδίας*,¹ η πολιτική της κυβέρνησης απαιτεί άμεση αυτονομία και αυτάρκεια από τους ανθρώπους στους οποίους χορηγείται καθεστώς διεθνούς προστασίας, η οποία, σε συνδυασμό με χρονίζοντα νομικά και πρακτικά εμπόδια στην πρόσβαση σε κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα δύνανται, λαμβανομένων υπόψη των ατομικών περιστάσεων κάθε υπόθεσης, να εκθέσει τους ανθρώπους σε αστεγία και απόλυτη ένδεια αντίθετα με το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

Κατά γενικό κανόνα, η επανεισδοχή των δικαιούχων διεθνούς προστασίας από άλλα ευρωπαϊκά κράτη πραγματοποιείται μέσω του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος».² Κατά την άφιξή τους στον αερολιμένα, οι δικαιούχοι δεν λαμβάνουν καμία πληροφορία σχετικά με τις δυνατότητες στέγασής τους ή τις διαδικασίες πρόσβασης στα δικαιώματά τους στην Ελλάδα. Είναι πιθανό, ωστόσο, εάν δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα στη διάθεσή τους, να λάβουν σημείωμα στα ελληνικά για να παρουσιαστούν στην Υπηρεσία Ασύλου.³ Η δε πρόσβαση σε Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ), τα οποία λειτουργούν σε συγκεκριμένους δήμους και παρέχουν πληροφορίες και συμβουλευτική σε δικαιούχους σχετικά με την απόκτηση δικαιολογητικών εγγράφων και την πρόσβαση σε κοινωνικά δικαιώματα, δεν είναι δυνατή για όσους δεν μιλούν ελληνικά, αγγλικά ή ουρντού, λόγω της έλλειψης υπηρεσιών διερμηνείας στην Αθήνα.⁴

Ενόψει των ανωτέρω, επισημαίνεται ότι οι επιστρεφόμενοι στην Ελλάδα δικαιούχοι διεθνούς προστασίας είναι πιθανότερο να βρεθούν στην περιοχή της Αττικής, όπου αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβασή τους στην κοινωνική πρόνοια, τη στέγαση, την υγεία και την απασχόληση.

Εμπόδια στη χορήγηση των απαραίτητων δικαιολογητικών εγγράφων

Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσχέρειες, απορρέουσες από διοικητικά εμπόδια στην έκδοση δικαιολογητικών εγγράφων, απαραίτητων για την πρόσβασή τους σε βασικά δικαιώματα, όπως η υγεία, η στέγαση, η κοινωνική πρόνοια και η απασχόληση με ίσους όρους προς τους Έλληνες πολίτες.

¹ RSA και Ίδρυμα PRO ASYL, *Third party intervention in Kurdistan Darwesh v. Greece and the Netherlands*, 4 Ιουνίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3qZXBHp>.

² Πληροφόρηση από τη Μονάδα Επανεισδοχών, Διεύθυνση Διαχείρισης Μετανάστευσης, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, 11 Μαΐου 2020.

³ Στην περίπτωση επιστραφείσας δικαιούχου διεθνούς προστασίας από τη Γερμανία τον Ιανουάριο του 2021, την οποία παρακολουθεί η RSA, η γυναίκα έλαβε υπηρεσιακό σημείωμα από την Αστυνομία στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών, για να παρουσιαστεί στο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Αττικής, εφόσον δεν διέθετε νομιμοποιητικά έγγραφα. Η γυναίκα δεν κατάφερε να κλείσει ραντεβού στην Αττική και μετέβη στα Ιωάννινα.

⁴ Δήμος Αθηναίων, Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3pFN7ek>.

Άδεια διαμονής

Η Άδεια Διαμονής Ενιαίου Τύπου (ΑΔΕΤ) είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την απόδοση Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) και την πρόσβαση σε κοινωνικά επιδόματα. Μέχρι την έκδοση της ΑΔΕΤ, ο δικαιούχος διατηρεί το Δελτίο Αιτήσαντος Διεθνούς Προστασίας (ΔΑΔΠ),⁵ κάτι που δεν συμβαίνει σε περίπτωση ανανέωσης λήξασας ΑΔΕΤ.

Η διαδικασία έκδοσης ή/και ανανέωσης της ΑΔΕΤ σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας περιλαμβάνει την έκδοση «Απόφασης Χορήγησης ΑΔΕΤ» από το αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου (ΠΓΑ), με την οποία παραπέμπονται στην αρμόδια αρχή για την έκδοση της άδειας. Η Απόφαση Χορήγησης ΑΔΕΤ δεν επιδίδεται πάντα από το ΠΓΑ κατά την επίδοση της απόφασης επί της αίτησης ασύλου και συνακολούθως, ο δικαιούχος καλείται να ζητήσει ραντεβού από το ΠΓΑ για τη χορήγησή της.

Επισημαίνεται, στο σημείο αυτό, ότι ορισμένα ΠΓΑ όπως αυτό της Λέσβου έχουν εισαγάγει πρόσθετες προϋποθέσεις για τη χορήγηση Απόφασης Χορήγησης ΑΔΕΤ, ήτοι σύμβαση εργασίας διάρκειας τουλάχιστον 6 μηνών και εκκαθαριστικό σημείωμα φορολογικής δήλωσης του περασμένου έτους. Παράλληλα, σε πολλούς ανθρώπους, των οποίων οι αιτήσεις ασύλου εξετάστηκαν στα νησιά και μεταβαίνουν στην Αττική κατόπιν χορήγησης καθεστώτος διεθνούς προστασίας, καταλήγοντας συχνά άστεγοι στην Αθήνα, όπως εκτίθεται παρακάτω, δεν δίνεται ραντεβού από το ΠΓΑ Πειραιά για την έκδοση Απόφασης Χορήγησης ΑΔΕΤ, με αιτιολογία την έλλειψη αποδεικτικού διεύθυνσης στην Αττική.⁶ Επί του παρόντος, δεν επιτρέπεται η υποδοχή κοινού στα ΠΓΑ της Αττικής, λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού.⁷

Μόνο κατόπιν της επίδοσης της Απόφασης Χορήγησης ΑΔΕΤ καθίσταται δυνατό να αιτηθεί ο ενδιαφερόμενος ραντεβού στο κατά τόπον αρμόδιο Γραφείο Διαβατηρίων της Αστυνομίας. Ο δικαιούχος παρίσταται αυτοπροσώπως την καθορισμένη ημέρα του ραντεβού στο Γραφείο και προσκομίζει τα απαραίτητα δικαιολογητικά, ήτοι την Απόφαση Χορήγησης ΑΔΕΤ, το ΔΑΔΠ και φωτογραφίες, ώστε να αιτηθεί την ΑΔΕΤ. Στο Γραφείο Διαβατηρίων πραγματοποιείται και η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων.⁸

Η διαδικασία έκδοσης ή/και ανανέωσης ΑΔΕΤ στην πράξη υπόκειται σε σοβαρές καθυστερήσεις πολλών μηνών, ακόμη και ενός έτους σε ορισμένες περιπτώσεις. Σύμφωνα με την Αστυνομία, η κατάργηση του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, η μεταφορά αρμοδιοτήτων στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη τον Ιούλιο του 2019 και επανασύσταση του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου τον Ιανουάριο του 2020 δημιούργησε θεσμικό κενό ως προς την αρμοδιότητα εξέτασης των αιτήσεων για έκδοση και ανανέωση ΑΔΕΤ, η οποία επανακτήθηκε από την Αστυνομία κατόπιν νομοθετικής τροποποίησης μόλις τον Ιούλιο του 2020.⁹ Σε υποθέσεις τις οποίες παρακολουθεί η RSA, οι δικαιούχοι κλήθηκαν από τις αρχές να καταθέσουν εκ νέου αιτήσεις για τη χορήγηση ΑΔΕΤ, κατόπιν της νομοθετικής μεταρρύθμισης.

⁵ Τα ΔΑΔΠ έφεραν μπλε σφραγίδα, με την οποία αναγραφόταν «Εκκρεμεί Έκδοση Άδειας Διαμονής». Ωστόσο, σε πρόσφατα χορηγηθέντα δελτία νέου τύπου, δεν αναγράφεται η χορήγηση καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

⁶ Συμπεριλαμβανομένων περιπτώσεων άστεγων δικαιούχων στην Πλατεία Βικτωρίας, οι στους οποίους είχαν χορηγηθεί «πιστοποιητικά αστεγίας» από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου: RSA, «Recognised but unprotected: The situation of refugees in Victoria Square», 3 Αυγούστου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3p34Cow>.

⁷ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Ανακοίνωση για τη λειτουργία της Υπηρεσίας Ασύλου έως την 28.2.2021», 21 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3kjLCSa>.

⁸ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Άδειες διαμονής, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3bp9VKd>.

⁹ Άρθρο 15 Ν 4703/2020, ΦΕΚ Α' 131/10.07.2020.

Το εν λόγω κενό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός σημαντικού αριθμού εκκρεμών αιτήσεων ενώπιον της Αστυνομίας, με συνακόλουθες δυσχέρειες στην κοινωνική και οικονομική ζωή των ενδιαφερομένων.¹⁰ Ο Συνήγορος του Πολίτη (ΣΤΠ) αναφέρει υποθέσεις δικαιούχων διεθνούς προστασίας, οι αιτήσεις των οποίων εκκρεμούν άνω του ενός έτους, με αποτέλεσμα να υπάρχουν εμπόδια στην πρόσβαση σε κοινωνικά επιδόματα και στην υγεία, καθώς και την απώλεια δυνατότητας εργασίας.¹¹ Η RSA παρακολουθεί υποθέσεις δικαιούχων στην Αττική, οι οποίοι περιμένουν πάνω από έξι μήνες, έως και ένα έτος, για την έκδοση ή την ανανέωση της ΑΔΕΤ τους. Εκκρεμύσεις της έκδοσης ή ανανέωσης, δεν δύνανται να ασκήσουν τα δικαιώματά τους ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, στη δε περίπτωση που δεν έχουν στην κατοχή τους νομιμοποιητικά έγγραφα ή έχουν μόνο τη ληχθείσα ΑΔΕΤ, καθίσταται αδύνατο να βεβαιώσουν το γνήσιο της υπογραφής τους, ώστε να εξουσιοδοτήσουν δικηγόρο για τη νομική τους εκπροσώπηση.

Στις περιπτώσεις προσφάτως επιστραφέντων δικαιούχων από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, τις οποίες παρακολουθεί η οργάνωση, οι αιτούντες ανανέωση ή επανέκδοση ΑΔΕΤ δεν έχουν λάβει κανένα επίσημο έγγραφο, εκκρεμύσεις της χορήγησης της άδειάς τους.

Δέον όπως σημειωθεί ότι η έναρξη ισχύος της ΑΔΕΤ αντιστοιχεί στην ημερομηνία έκδοσης της Απόφασης ΑΔΕΤ από την Υπηρεσία Ασύλου και όχι της έκδοσης της ΑΔΕΤ καθ'αυτήν, δημιουργώντας σημαντικά προβλήματα ιδίως στους κατόχους επικουρικής προστασίας, οι οποίοι δικαιούνται ΑΔΕΤ διάρκειας ενός έτους, και στους οποίους, λόγω των ανωτέρω καθυστερήσεων, η ΑΔΕΤ χορηγείται πλησίον της ημερομηνίας λήξης και επομένως χρήζει άμεσης ανανέωσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό εκκρεμών υποθέσεων στη Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, οι οποίοι δεν διαθέτουν έγκυρη ΑΔΕΤ κατά την επανεισδοχή τους στην Ελλάδα, διατρέχουν τον κίνδυνο μακρόχρονης αναμονής για την έκδοση ή/και ανανέωση της ΑΔΕΤ τους, χωρίς την οποία δεν δύνανται να αποκτήσουν πρόσβαση σε επιδόματα, στην υγεία και στην αγορά εργασίας.

Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ)

Η απόδοση ΑΦΜ αποτελεί προϋπόθεση για το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού, τη μίσθωση ακινήτου, την απόδοση ΑΜΚΑ και την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την κοινωνική πρόνοια.

Προαπαιτούμενο για την εγγραφή των προσφύγων στην αρμόδια Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων (ΔΟΥ) για την απόδοση ΑΦΜ αποτελεί η υποβολή αποδεικτικού διεύθυνσης, ήτοι πιστοποιητικό διαμονής σε δομή φιλοξενίας, λογαριασμός κοινής ωφέλειας ή αντίγραφο μισθωτηρίου στο όνομά τους. Κατά συνέπεια, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, οι οποίοι δεν διαθέτουν πιστοποιητικό διαμονής ή/και είναι άστεγοι δεν δύνανται να αποκτήσουν ΑΦΜ, με αποτέλεσμα την αδυναμία φορολογικής δήλωσης και λήψης εκκαθαριστικού σημειώματος.

Με απόφαση της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), εν ισχύ από τα τέλη Δεκεμβρίου 2020, κατά την καταγραφή της αίτησης ασύλου τους, οι αιτούντες διεθνή προστασία πρόκειται να λαμβάνουν αυτόματα ΑΦΜ, το οποίο θα αντιστοιχεί στον αριθμό Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας (ΔΙΚΑ) τους.¹² Η διαδικασία απόδοσης ΑΦΜ θα κινείται ηλεκτρονικά από τις αρχές ασύλου στο στάδιο της καταγραφής και θα

¹⁰ Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, «Ανανέωση αδειών διαμονής δικαιούχων διεθνούς προστασίας», Απάντηση στον Συνήγορο του Πολίτη (ΣΤΠ), 32774/2020, 14 Ιουλίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Ksl5UI>.

¹¹ ΣΤΠ, «Ανανέωση αδειών διαμονής δικαιούχων διεθνούς προστασίας», 28 Μαΐου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3nqhKUT>.

¹² Άρθρο 1, παρ. 3 και άρθρο 8 Απόφαση ΑΑΔΕ Α1270/2020, ΦΕΚ Β' 5508/14.12.2020.

εκδίδεται βεβαίωση απόδοσης ΑΦΜ στον αιτούντα,¹³ με στόχο τη μείωση του φόρτου εργασίας των ΔΟΥ ανά την επικράτεια.¹⁴ Εντούτοις, μέχρι την επίτευξη της πλήρους διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων της ΑΑΔΕ και της Υπηρεσίας Ασύλου για να καταστεί δυνατή η υλοποίηση της νέας διαδικασίας, οι αιτούντες άσυλο εξακολουθούν να αιτούνται ΑΦΜ απευθείας στις ΔΟΥ.¹⁵ Οι δε δικαιούχοι διεθνούς προστασίας δεν καλύπτονται από την απόφαση της ΑΑΔΕ.

Καθυστερήσεις συνεχίζουν να σημειώνονται και στην απόδοση ΑΦΜ και κλειδαρίθμου TAXISnet. Ο κλειδαρίθμος είναι απαραίτητος και για τα πρόσωπα τα οποία έχουν ΑΦΜ αλλά δεν έχουν στη διάθεσή τους τη βεβαίωση απόδοσης ΑΦΜ. Ενδεικτικά, στην περίπτωση επιστραφείσας δικαιούχου διεθνούς προστασίας από τη Γερμανία τον Αύγουστο του 2020, την οποία παρακολουθεί η RSA, η αίτηση αντιγράφου της βεβαίωσης απόδοσης ΑΦΜ απορρίφθηκε από τη ΔΟΥ, λόγω της λήξης της άδειας διαμονής της ενδιαφερόμενης.

Αριθμός Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ)

Ο ΑΜΚΑ αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόσβαση στην υγεία και την αγορά εργασίας. Σύμφωνα με εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων του Οκτωβρίου του 2019, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας αιτούνται ΑΜΚΑ σε οποιοδήποτε Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ), εφόσον διαθέτουν άδεια διαμονής, διεύθυνση κατοικίας και ΑΦΜ.¹⁶ Οι αιτούντες άσυλο δεν δικαιούνται ΑΜΚΑ,¹⁷ αλλά λαμβάνουν Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (ΠΑΑΥΠΑ)¹⁸ με την έκδοση του ΔΑΔΠ, ο οποίος μετατρέπεται σε ΑΜΚΑ εντός ενός μηνός από τη χορήγηση της ΑΔΕΤ.¹⁹ Συνάγεται από τα ανωτέρω ότι τα κωλύματα και οι σημαντικές καθυστερήσεις στην έκδοση της άδειας διαμονής επηρεάζουν την απόδοση ΑΜΚΑ, στερώντας από τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας τα αναγκαία έγγραφα για την πρόσβασή τους στο σύστημα υγείας.

Παρατηρούνται, δε, διοικητικές πρακτικές απαίτησης περαιτέρω δικαιολογητικών για την απόδοση ΑΜΚΑ, όπως η «βεβαίωση ημερομηνίας παραλαβής ΑΔΕΤ» από ορισμένα ΚΕΠ, πέραν της ίδιας της ΑΔΕΤ. Η εν λόγω βεβαίωση δεν επιδίδεται στους ανθρώπους κατά τη χορήγηση της άδειας διαμονής τους, με αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατον να την προσκομίσουν στο ΚΕΠ.

Η απόδοση ΑΜΚΑ στους πρόσφυγες περιορίζεται, παράλληλα, από τις τεχνικές δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι αρχές στη μεταγραφή των αναγραφόμενων στην ΑΔΕΤ προσωπικών στοιχείων τους σε ελληνικούς χαρακτήρες καίτοι ουδόλως επιβάλλεται τέτοια υποχρέωση από την κείμενη νομοθεσία.²⁰

¹³ Άρθρο 2, παρ. 1 Απόφαση ΑΑΔΕ Α1270/2020.

¹⁴ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Ψηφιακή έκδοση ΑΦΜ σε αιτούντες άσυλο», 15 Δεκεμβρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3mmvZsn>.

¹⁵ Άρθρο 7 Απόφαση ΑΑΔΕ Α1270/2020.

¹⁶ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Εγκύκλιος 80320/42862/Δ18.2718 «Παροχή διευκρινίσεων ως προς την απόδοση ΑΜΚΑ από τον ΕΦΚΑ και τα ΚΕΠ», 1 Οκτωβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2VBYND6>. Βλ. και Παράρτημα της εγκυκλίου, 30, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3bEXXuT>.

¹⁷ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Εγκύκλιος Φ.80320/οικ.31355/Δ18.2084 "Σχετικά με την απόδοση ΑΜΚΑ σε ξένους υπηκόους", 11 Ιουλίου 2019, <https://bit.ly/2Ldd5ny>.

¹⁸ Άρθρο 1 ΚΥΑ 717/2020, ΦΕΚ Β' 199/31.01.2020.

¹⁹ Άρθρο 11 ΚΥΑ 717/2020.

²⁰ ΣτΠ, «Ζητήματα απόδοσης ΑΜΚΑ, ΚΥΠΑ και συναφή προσκόμματα πρόσβασης στην εργασία, ασφάλιση και υγεία των αιτούντων διεθνή προστασία και των ανηλίκων», 10 Σεπτεμβρίου 2019, 3-4, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2zLIRWM>.

Τέλος, επισημαίνεται ότι και οι κάτοχοι ΠΑΑΥΠΑ αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβασή τους στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς ο Προσωρινός Αριθμός απενεργοποιείται αυτόματα με τη λήξη του ΔΑΔΠ.²¹ Στο πλαίσιο της πανδημίας του κορωνοϊού, από τον Ιούνιο του 2020 παρατείνεται εκ του νόμου η διάρκεια ισχύος των ΔΑΔΠ, έως τα τέλη Μαρτίου 2021 κατόπιν της τελευταίας νομοθετικής τροποποίησης,²² χωρίς ωστόσο να διασφαλίζεται η συνακόλουθη αυτόματη επανενεργοποίηση του ΠΑΑΥΠΑ, στερώντας από τους αιτούντες άσυλο και δικαιούχους διεθνούς προστασίας τη δυνατότητα να κάνουν χρήση του ΠΑΑΥΠΑ τους για να λάβουν υπηρεσίες υγείας και φάρμακα.

Κοινωνική πρόνοια

Δεν προβλέπεται στην ελληνική έννομη τάξη ειδικό κοινωνικό επίδομα για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας και τη διασφάλιση της μετάβασής τους στο σύστημα της κοινωνικής πρόνοιας, δεδομένων των ιδιαίτερων περιστάσεών τους. Το οικονομικό βοήθημα που παρέχεται στους αιτούντες άσυλο ως μέρος των υλικών συνθηκών υποδοχής τους παύει αυτοδικαίως εντός 30 ημερών από τη χορήγηση καθεστώτος διεθνούς προστασίας.²³

Το **ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα** (ΕΕΕ),²⁴ πρώην Κοινωνικό Επίδομα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ),²⁵ συνίσταται σε μηνιαίο επίδομα 200 ευρώ ανά νοικοκυριό, με 100 επιπλέον ευρώ ανά ενήλικο και 50 ευρώ ανά ανήλικο μέλος. Το ΕΕΕ είναι τυπικά διαθέσιμο στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας.²⁶ Ωστόσο, ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ) δεν τηρεί λεπτομερή στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των δικαιούχων διεθνούς προστασίας που επωφελούνται του ΕΕΕ.²⁷

Η πρόσβαση στο ΕΕΕ υπόκειται σε προϋποθέσεις, όπως η κατοχή ΑΔΕΤ, ΑΦΜ, εκκαθαριστικού φορολογικής δήλωσης, ΑΜΚΑ και τραπεζικού λογαριασμού.

Το ΕΕΕ χορηγείται σε «νοικοκυριά» με διεύθυνση κατοικίας, η οποία αποδεικνύεται με μισθωτήριο συναφθέν τουλάχιστον 6 μήνες προ της αίτησης, καθώς και σε «αστέγους», που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.²⁸ Κατά τον ΣΤΠ, η έννοια του «νοικοκυριού» στη νομοθεσία αποκλείει από το ΕΕΕ πολλά άτομα ή οικογένειες, τα οποία, λόγω έλλειψης οικονομικής δυνατότητας, αναγκάζονται να συγκατοικούν με άτομο ή νοικοκυριό που έχει εισόδημα υψηλότερο του ορίου εισοδήματος ή φιλοξενούνται χωρίς να λαμβάνουν κάποια προνοιακή παροχή και χωρίς να αποτελούν μέλη του εν λόγω νοικοκυριού. Ομοίως, αποκλείονται από το ΕΕΕ άτομα, τα οποία φιλοξενούνται σε δομές, λόγω αστεγίας.²⁹ Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων δεν έχει ανταποκριθεί έως τώρα στις προτάσεις του ΣΤΠ για τροποποίηση του νόμου, με στόχο την κάλυψη των ως άνω ομάδων.³⁰

Οι «άστεγοι» πρέπει να προσκομίσουν πιστοποιητικό αστεγίας από δημοτική αρχή ή πιστοποιητικό χρήσης των υπηρεσιών υπνωτηρίων, ξενώνων αστέγων ή δημοτικών

²¹ Άρθρο 6 ΚΥΑ 717/2020.

²² Απόφαση Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου 11341/2020, ΦΕΚ Β' 2252/11.06.2020, Απόφαση 18602/2020, ΦΕΚ Β' 3881/11.09.2020, Άρθρο 156, παρ. 3 Ν 4764/2020, ΦΕΚ Α' 256/23.12.2020.

²³ Άρθρο 5, παρ. 1 Απόφαση Υπουργού Μετανάστευσης και Ασύλου 16987/2020, ΦΕΚ Β' 2587/26.06.2020.

²⁴ Άρθρο 29, παρ. 2 Ν 4659/2020, ΦΕΚ Α' 21/3.2.2020.

²⁵ Άρθρο 235 Ν 4389/2016, όπως τροποποιήθηκε από το Ν 4756/2020, ΦΕΚ Α' 235/26.11.2020.

²⁶ ΟΠΕΚΑ, *Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΚΕΑ)*, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3chQsdD>.

²⁷ Πληροφόρηση από τον ΟΠΕΚΑ, Ιανουάριος 2021.

²⁸ Άρθρο 235, παρ. 1 Ν 4389/2016.

²⁹ ΣΤΠ, *Προτάσεις για τα προνοιακά προγράμματα «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα» και «Επίδομα Στέγασης»*, ΑΠ 103/2020, 6 Ιουλίου 2020.

³⁰ ΣΤΠ, ΑΠ 253053/3945/2021, 20 Ιανουαρίου 2021.

ξενώνων μεταβατικής φιλοξενίας ή ξενώνων γυναικών θυμάτων βίας.³¹ Η διαμονή σε προσφυγικό καταυλισμό δεν συνιστά αποδεικτικό διεύθυνσης κατοικίας. Κατά κανόνα, ο Δήμος Αθηναίων χορηγεί πιστοποιητικά αστεγίας μόνο σε ανθρώπους που ζουν στο δρόμο και εντοπίζονται από το προσωπικό του Κέντρου Υποδοχής και Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων (ΚΥΑΔΑ) στο πλαίσιο της δράσης του στο δρόμο (*streetwork*).³² Αποκλείονται, κατά συνέπεια, οι άστεγοι που διαμένουν σε καταλήψεις, οι μη καταγεγραμμένοι διαμένοντες σε προσφυγικούς καταυλισμούς, όσοι μετακινούνται μεταξύ σπιτιών για να αποφύγουν τη διαμονή στο δρόμο ή αλλάζουν συχνά τοποθεσία με τα υπάρχοντά τους για λόγους ασφαλείας. Προσέτι, το ΚΥΑΔΑ εκδίδει πιστοποιητικό αστεγίας για συγκεκριμένους λόγους, όπως η αίτηση κοινωνικού επιδόματος, μόνο εφόσον πληρούνται όλες οι λοιπές προϋποθέσεις προς τούτο. Πολλοί άστεγοι αδυνατούν, συνεπώς, να λάβουν το εν λόγω πιστοποιητικό, ώστε να καταστεί δυνατόν να αιτηθούν ΕΕΕ.

Το **επίδομα στέγασης** διατίθεται σε άνω των 600.000 νοικοκυριών που ζουν σε μισθωμένη κατοικία ή αποπληρώνουν δάνειο για την οικογενειακή στέγη τους.³³ Η προϋπόθεση της νόμιμης και συνεχούς διαμονής τουλάχιστον πέντε ετών προ της κατάθεσης της αίτησης για τη χορήγησή του,³⁴ αποκλείει εκ των πραγμάτων την πρόσβαση στο επίδομα για τους πρόσφυγες, οι οποίοι αναγνωρίστηκαν τα τελευταία χρόνια ή/και δεν μπορούν να υποβάλουν φορολογική δήλωση ή/και δεν έχουν διαμείνει στην Ελλάδα χωρίς διακοπή.

Το εφάπαξ **επίδομα γέννησης**, το οποίο τέθηκε σε ισχύ το 2020, διατίθεται και σε μητέρες πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίες πληρούν το κριτήριο της δωδεκαετούς μόνιμης και συνεχούς διαμονής στην Ελλάδα, όπως αποδεικνύεται από την υποβολή φορολογικής δήλωσης.³⁵ Συνακολούθως, η συντριπτική πλειοψηφία των δικαιούχων προστασίας αποκλείονται από το ανωτέρω επίδομα.

Το μηνιαίο **επίδομα παιδιού**, κυμαινόμενο από 28 έως 70 ευρώ ανά τέκνο, ανάλογα με το μέγεθος και το εισόδημα του νοικοκυριού, διατίθεται σε άτομα που πληρούν 5 έτη μόνιμης και συνεχούς διαμονής στην Ελλάδα, όπως αποδεικνύεται από την υποβολή φορολογικής δήλωσης.³⁶ Τα **επιδόματα αναπηρίας** προϋποθέτουν εξέταση από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας και ποσοστό αναπηρίας άνω του 67% για τη χορήγηση του επιδόματος βαριάς αναπηρίας. Το δε **επίδομα ανασφάλιστων υπερηλικών**, που φτάνει έως και τα 360 ευρώ για ανασφάλιστους 67 ετών και άνω, προϋποθέτει δεκαπενταετή μόνιμη και συνεχή διαμονή στην Ελλάδα.³⁷

Τα περισσότερα επιδόματα, τα οποία υπόκεινται σε προϋποθέσεις μακροχρόνιας διαμονής στη χώρα, δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις των προσφύγων, με συνέπεια τη διακριτική μεταχείριση των δικαιούχων διεθνούς προστασίας έναντι των Ελλήνων πολιτών και εκ των πραγμάτων τον αποκλεισμό των πρώτων από τις περισσότερες μορφές κοινωνικής πρόνοιας. Όπως καταλήγει η έκθεση της Βάσης Δεδομένων Ασύλου (*Asylum Information Database, AIDA*) για την Ελλάδα, «εκτός του ΚΕΑ, δεν υπάρχουν άλλα πραγματικά επιδόματα στην πράξη».³⁸ Επισημαίνεται, δε, ότι το

³¹ Άρθρο 5 ΚΥΑ Δ13/οικ./33475/1935, ΦΕΚ Β' 2281/15.06.2018. Βλ. επίσης άρθρο 235, παρ. 2, περ. γ' Ν 4389/2016, τροπ. Ν 4756/2020.

³² Πληροφόρηση από το ΚΥΑΔΑ, 3 Δεκεμβρίου 2019.

³³ Άρθρο 3 Ν 4472/2017, ΦΕΚ Α' 74/19.05.2017.

³⁴ Άρθρο 3, παρ. 6 Ν 4472/2017, όπως προστέθηκε από το άρθρο 17 Ν 4659/2020. Η κατοικία αποδεικνύεται από την εμπρόθεσμη υποβολή φορολογικής δήλωσης.

³⁵ Άρθρα 1, παρ. 2 και 7, παρ. 1, περ. ε' και 2 Ν 4659/2020.

³⁶ Άρθρο 214, παρ. 11 Ν 4512/2018, όπως τροποποιήθηκε από το Άρθρο 15, παρ. 1 Ν 4659/2020. Ισχύουν οι ανωτέρω επισημάνσεις σχετικά με την εμπρόθεσμη υποβολή φορολογικής δήλωσης.

³⁷ Άρθρο 93 Ν 4387/2016.

³⁸ AIDA, *Country Report Greece, 2019 Update*, Ιούνιος 2020, 222, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/36TnOiw>.

ΕΕΕ δεν στοχεύει στην κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των δικαιούχων κατά τη μετάβασή τους στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας.

Στέγαση

Πρόγραμμα HELIOS και στεγαστικά προγράμματα

Το πρόγραμμα «Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection» (HELIOS),³⁹ χρηματοδοτούμενο από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) και υλοποιούμενο από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) σε συνεργασία με μη κυβερνητικές οργανώσεις, αποτελεί το μοναδικό επίσημο εν λειτουργία ενταξιακό πρόγραμμα στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα υλοποιείται από τον Ιούλιο του 2019 έως τον Ιούνιο του 2021, υπό την παρούσα χρηματοδότηση.⁴⁰

Η εγγραφή στο πρόγραμμα HELIOS πραγματοποιείται εντός ενός έτους από την επίδοση της απόφασης χορήγησης διεθνούς προστασίας,⁴¹ υπό τις κάτωθι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας: (α) αναγνώριση του ενδιαφερομένου ως πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας μετά την 1^η Ιανουαρίου του 2018, (β) επίσημη καταγραφή και διαμονή στο σύστημα υποδοχής, ήτοι σε ανοιχτή δομή φιλοξενίας (προσφυγικό καταυλισμό), Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), ξενοδοχείο⁴² ή διαμέρισμα στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΣΤΙΑ, κατά τον χρόνο της επίδοσης της απόφασης επί της αίτησης ασύλου.⁴³ Κατά συνέπεια, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, οι οποίοι δεν βρίσκονταν στην Ελλάδα όταν έγινε δεκτή η αίτηση ασύλου τους, δεν είναι επιλέξιμοι για εγγραφή στο πρόγραμμα HELIOS.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του ΔΟΜ, συνολικά 26.665 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας είχαν εγγραφεί στο πρόγραμμα έως τις 5 Φεβρουαρίου 2021, 34% εκ των οποίων διέμεναν προηγουμένως σε διαμέρισμα ΕΣΤΙΑ, 33% σε καταυλισμούς τις ενδοχώρας, 18% σε ξενοδοχεία και 16% σε ΚΥΤ.⁴⁴

Το πρόγραμμα HELIOS δεν παρέχει στέγαση. Χορηγεί επίδομα ενοικίου για την υποστήριξη των δικαιούχων στην εύρεση καταλύματος, υπό τον όρο σύναψης μισθωτηρίου τουλάχιστον εξάμηνης διάρκειας και κατοχής τραπεζικού λογαριασμού. Η υποστήριξη μέσω του HELIOS παρέχεται για χρονική διάρκεια 6 έως 12 μηνών, με βάση την ημερομηνία κατάθεσης των σχετικών δικαιολογητικών: «όσο πιο σύντομα καταθέσει ο δικαιούχος όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τόσο περισσότεροι οι μήνες για τους οποίους θα του χορηγηθεί επίδομα ενοικίου».⁴⁵ Το ύψος του επιδόματος ενοικίου κυμαίνεται από 162 ευρώ για έναν μόνο ενήλικο έως 630 για μία εξαμελή οικογένεια.⁴⁶ Πέραν του μηνιαίου επιδόματος, οι δικαιούχοι λαμβάνουν εφάπαξ ποσό από 440 έως

³⁹ ΔΟΜ, *Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection (HELIOS)*, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2S21ZFJ>.

⁴⁰ Πληροφόρηση από τον ΔΟΜ, 9 Φεβρουαρίου 2021.

⁴¹ Πληροφόρηση από τον ΔΟΜ, 9 Φεβρουαρίου 2021. Βλ. ΔΟΜ, *HELIOS Project Regulations Handbook*, Δεκέμβριος 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3b6MXc7>.

⁴² Η στέγαση σε ξενοδοχεία παρέχεται μέσω του προγράμματος «FILOXENIA - Temporary Shelter and Protection for the Most Vulnerable Migrants in Greece», το οποίο υλοποιήθηκε από τον ΔΟΜ έως τα τέλη του 2020.

⁴³ Πληροφόρηση από τον ΔΟΜ, 9 Φεβρουαρίου 2021. Βλ. ΔΟΜ, *HELIOS Project Regulations Handbook*, Δεκέμβριος 2020, Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε ερώτηση της Ελληνικής Λύσης στη Βουλή, 20/2021, 29 Ιανουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3jiMANZ>.

⁴⁴ ΔΟΜ, *HELIOS Factsheet*, 5 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3moWQ6Y>.

⁴⁵ ΔΟΜ, *HELIOS Factsheet*, 5 Φεβρουαρίου 2021.

⁴⁶ Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής, «Μέτρα ένταξης ευάλωτων δικαιούχων προσφυγικού καθεστώτος / επικουρικής προστασίας κατόπιν έξωσης από τις παροχές του προγράμματος ΕΣΤΙΑ», Απάντηση στον ΣτΠ, ΑΠ 10848, 7 Σεπτεμβρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/34hbW8E>.

1.490 ευρώ για την καταβολή της εγγυοδοσίας και την κάλυψη των εξόδων εγκατάστασής τους.⁴⁷

Πέραν των ανωτέρω εκτεθέντων εμποδίων στην απόδοση ΑΦΜ, καθώς και το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού, αντιμετωπίζονται σημαντικές δυσκολίες στη μίσθωση ακινήτου. Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας συνεχίζουν να αναφέρουν δυσχέρειες στην επικοινωνία τους με ιδιοκτήτες, καθώς και διακρίσεις στην αγορά ακινήτων και ξενοφοβικές στάσεις εκ μέρους των τοπικών αρχών.⁴⁸ Παράλληλα, η πλειοψηφία των δικαιούχων αδυνατούν να ενοικιάσουν διαμερίσματα, λόγω της έλλειψης ακινήτων σε προσιτές τιμές και της υψηλής ζήτησης, ιδίως στην Αττική.⁴⁹ Τα τελευταία δύο έτη, τα ενοίκια αυξήθηκαν κατά 20% με 30% στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών και κατά 10% με 15% στα προάστια της Αττικής.⁵⁰ Δέον όπως σημειωθεί ότι, εκτός του ενοικίου, οι δικαιούχοι καλούνται να καλύψουν και τους λογαριασμούς κοινής ωφέλειας και λοιπά έξοδα, με αποτέλεσμα το επίδομα ενοικίου να μην επαρκεί για τη συντήρησή τους.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, το πρόγραμμα HELIOS έχει δυνατότητα χορήγησης επιδόματος ενοικίου σε 5.000 νοικοκυριά, καλύπτοντας έως και 11.200 άτομα, ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού.⁵¹ Στόχος του προγράμματος, σύμφωνα με τον ΔΟΜ, είναι να υποστηριχθούν 7.200 νοικοκυριά έως τα τέλη Ιουνίου του 2021.⁵² Από την έναρξή του έως τις 5 Φεβρουαρίου 2021, το πρόγραμμα έχει χορηγήσει επίδομα ενοικίου σε 4.034 νοικοκυριά, ήτοι 11.009 δικαιούχους, καίτοι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη χρονική διάρκεια της χορήγησης των επιδομάτων.⁵³ Συνάγεται από τα ανωτέρω στοιχεία ότι η υποστήριξη της στέγασης που παρέχεται από το πρόγραμμα HELIOS παρέχεται μόνο σε μία μικρή μερίδα του προσφυγικού πληθυσμού στη χώρα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, από την έναρξη της περιόδου αναφοράς του προγράμματος, 1^η Ιανουαρίου 2018, έως τα τέλη του 2020, έλαβαν καθεστώς διεθνούς προστασίας 71.812 άνθρωποι σε πρώτο και δεύτερο βαθμό,⁵⁴ μόνο ένας στους επτά δικαιούχους προστασίας στην Ελλάδα αποκτά πρόσβαση σε επίδομα ενοικίου μέσω του προγράμματος.

Ο αριθμός των νοικοκυριών που λαμβάνουν επίδομα ενοικίου από το HELIOS αυτή τη στιγμή είναι 2.926 και αντιστοιχεί σε 7.667 άτομα.⁵⁵ Επομένως, άνω των 3.342 δικαιούχων έχουν σταματήσει να λαμβάνουν επιδόματα από το πρόγραμμα.

Εκτός του HELIOS, λειτουργούν προγράμματα μικρής κλίμακας για την υποστήριξη της στέγασης, όπως το πρόγραμμα "Curing the Limbo", το οποίο υλοποιείται από τον Δήμο Αθηναίων από τον Απρίλιο του 2018 ως τον Μάρτιο του 2021, παρέχοντας οικονομικό βοήθημα διάρκειας εννέα μηνών ανάλογα με τη σύνθεση του νοικοκυριού. Το "Curing the Limbo" έχει σταματήσει να δέχεται νέους δικαιούχους, λόγω της επικείμενης λήξης του τον Μάρτιο του 2021, με την καταβολή της τελευταίας δόσης της οικονομικής

⁴⁷ Πληροφόρηση από τον ΔΟΜ, 9 Φεβρουαρίου 2021. Βλ. ΔΟΜ, *HELIOS Project Regulations Handbook*, Δεκέμβριος 2020.

⁴⁸ Βλ. π.χ. έκκληση του Αντιπεριφερειάρχη Χίου προς τους ιδιοκτήτες ακινήτων να μην ενοικιάζουν ακίνητα σε μετανάστες: Αλήθεια, «Μην ενοικιάζετε σε μετανάστες λέει ο Αντιπεριφερειάρχης υγείας!», 22 Απριλίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2zyDg63>.

⁴⁹ Έθνος, «Ακίνητα: Οι περιοχές της Αττικής με διαθεσιμότητα ενοικίων έως 550 ευρώ για οικογένειες», 15 Νοεμβρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3bdmZUM>.

⁵⁰ Έθνος, «Απότομη αύξηση ενοικίων σε συνοικίες της Αττικής - Οι τιμές ανά περιοχή (πίνακες)», 24 Οκτωβρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3b6vu3y>.

⁵¹ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε ερώτηση του ΣΥΡΙΖΑ στη Βουλή, ΑΠ 581/2020, 8 Ιανουαρίου 2021, 3, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3i5jWze>.

⁵² Πληροφόρηση από τον ΔΟΜ, 9 Φεβρουαρίου 2021.

⁵³ Πληροφόρηση από τον ΔΟΜ, 9 Φεβρουαρίου 2021.

⁵⁴ AIDA, *Country Report Greece, 2018 Update*, March 2019, 8, 50; *Country Report Greece, 2019 Update*, June 2020, 8, 63; Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, *Ετήσιο ενημερωτικό σημείωμα 2020*, Ιανουάριος 2021, 12, 15, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3aMzZP1>.

⁵⁵ ΔΟΜ, *HELIOS Factsheet*, 5 Φεβρουαρίου 2021.

υποστήριξης τον Ιανουάριο του 2021.⁵⁶ Από την έναρξή του, το πρόγραμμα παρείχε υποστήριξη σε 298 δικαιούχους με στόχο την πρόσβασή τους σε στέγαση.⁵⁷

Η RSA δεν έχει γνώση άλλων προγραμμάτων, υλοποιούμενων από μη κυβερνητικές οργανώσεις, για την υποστήριξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην αναζήτηση στέγασης. Οι οργανώσεις Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, SolidarityNow, APΣΙΣ και PRAKSIS ενημέρωσαν την RSA ότι δεν παρέχουν στέγαση ή υποστήριξη της στέγασης σε δικαιούχους εκτός του προγράμματος HELIOS επί του παρόντος.⁵⁸ Δεν υπάρχει διαθέσιμος κατάλογος οργανώσεων, οι οποίες παρέχουν στέγη σε δικαιούχους προστασίας.⁵⁹

Αστεγία και ένδεια

Από το καλοκαίρι του 2020, αφότου κλήθηκαν να εγκαταλείψουν τις θέσεις φιλοξενίας τους στο σύστημα υποδοχής εντός 30 ημερών από τη χορήγηση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, χιλιάδες δικαιούχοι διεθνούς προστασίας έχουν βρεθεί άστεγοι και έκθετοι σε συνθήκες ένδειας στην Πλατεία Βικτωρίας και άλλα σημεία της Αθήνας. Κατόπιν πολλαπλών επιχειρήσεων εξαναγκασμένης απομάκρυνσης, η Αστυνομία μετέφερε τους ανθρώπους αυτούς σε προσφυγικούς καταυλισμούς, ήτοι Μαλακάσα, Ελαιώνας, Σκαρμανγκάς και Θήβα, ακόμη και στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης της Αμυδαλέζας, όπου παρέμειναν ως μη καταγεγραμμένοι διαμενόντες. Οι συνθήκες διαβίωσης των μη καταγεγραμμένων διαμενόντων στους καταυλισμούς της Αττικής, πολλοί εκ των οποίων είναι υπερπλήρεις,⁶⁰ συνιστούν έκθεση σε σοβαρή υλική στέρηση: οι άνθρωποι κοιμούνται στο έδαφος και δεν είχαν πρόσβαση στις παροχές των αιτούντων άσυλο.⁶¹

Ο κίνδυνος αστεγίας παραμένει υψηλός για όσους λαμβάνουν καθεστώς διεθνούς προστασίας, λόγω της τριακονθήμερης προθεσμίας από τη χορήγηση του καθεστώτος για την αποχώρηση από τις δομές υποδοχής. Στις αρχές Φεβρουαρίου 2021, τουλάχιστον 10.405 αναγνωρισμένοι πρόσφυγες διέμεναν στους προσφυγικούς καταυλισμούς ανά την επικράτεια,⁶² ενώ 6.199 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας διέμεναν σε θέσεις του προγράμματος ESTIA στα τέλη του 2020.⁶³ Στους φιλοξενούμενους του προγράμματος ESTIA επιδίδονται εξώδικα από τις οργανώσεις, οι οποίες διαχειρίζονται διαμερίσματα, με την απειλή νομικών ενεργειών εναντίον τους σε περίπτωση που αρνηθούν να αποχωρήσουν από τις κατοικίες. Επιβεβαιώνεται, δε, από τα μέσα ενημέρωσης ότι εκατοντάδες άνθρωποι εγκαταλείπονται στο δρόμο τον Φεβρουάριο του 2021, εν μέσω της πανδημίας του κορωνοϊού και των αντίξων συνθηκών του

⁵⁶ Πληροφόρηση από τον Δήμο Αθηναίων, 11 Φεβρουαρίου 2021.

⁵⁷ Curing the Limbo, *Το πρόγραμμα σε αριθμούς*, Δεκέμβριος 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3ePFnCb>.

⁵⁸ Πληροφόρηση από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, 15 Φεβρουαρίου 2021, SolidarityNow, 16 Φεβρουαρίου 2021, APΣΙΣ, 15 Φεβρουαρίου 2021. Η PRAKSIS θα ξεκινήσει το Μάρτιο του 2021 την υλοποίηση προγράμματος στέγασης έως και 20 μονογονεϊκών οικογενειών (μητέρες και παιδιά) δικαιούχων διεθνούς προστασίας: Πληροφόρηση από την PRAKSIS, 15 Φεβρουαρίου 2021.

⁵⁹ Πληροφόρηση από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, 29 Ιανουαρίου 2020.

⁶⁰ Το ποσοστό πληρότητας κυμαίνεται στο 127% στον Ελαιώνα και στο 101% στη Μαλακάσα και στο Σχιστό: ΔΟΜ, *SMS Factsheet*, Δεκέμβριος 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3cUviW1>.

⁶¹ RSA, «Recognised but unprotected: The situation of refugees in Victoria Square», 3 Αυγούστου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3p34Cow>.

⁶² Βουλή των Ελλήνων, Συνεδρίαση Ολομέλειας ΟΖ', 8 Φεβρουαρίου 2021, 135, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3pc97Nx>.

⁶³ Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Greece Factsheet*, Δεκέμβριος 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3pgdgjN>.

χειμώνα.⁶⁴ Στα τέλη του μήνα, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας κατέληξαν και πάλι άστεγοι ανά την επικράτεια, αφότου κλήθηκαν να εγκαταλείψουν τα ξενοδοχεία στα οποία διέμεναν βάσει του προγράμματος FILOXENIA (βλ. παρακάτω). Στην Αθήνα, περί τους 70 ανθρώπους βρέθηκαν στην Πλατεία Βικτωρίας και μεταφέρθηκαν από τις αρχές στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης της Αμυγδαλέζας.⁶⁵

Παράλληλα με τους ανθρώπους που αποχωρούν από το σύστημα υποδοχής, διατρέχουν κίνδυνο αστεγίας και οι δικαιούχοι, οι οποίοι έχουν λάβει υποστήριξη από το πρόγραμμα HELIOS, με τη λήξη της παροχής του επιδόματος ενοικίου τους. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, τουλάχιστον 3.342 δικαιούχοι έχουν σταματήσει να λαμβάνουν το εν λόγω επίδομα. Σε αρκετές υποθέσεις, τις οποίες παρακολουθεί η RSA στην Αττική, οι άνθρωποι αδυνατούν να συνεχίσουν τη μίσθωση ακινήτου και καταλήγουν άστεγοι στο δρόμο, ενώ πολλοί επιστρέφουν στους καταυλισμούς ως μη καταγεγραμμένοι διαμένοντες.⁶⁶

Παράλληλα, η RSA παρακολουθεί τις υποθέσεις επιστραφέντων δικαιούχων από άλλες χώρες τους τελευταίους μήνες, οι οποίοι παραμένουν επί μακρόν σε συνθήκες ένδειας. Πρόσφυγας, η οποία επιστράφηκε από τη Γερμανία τον Αύγουστο του 2020, παραμένει άστεγη στους δρόμους της Αθήνας τους τελευταίους επτά μήνες. Άλλη επιστραφέισα από τη Γερμανία τον Ιανουάριο του 2021 επέστρεψε κρυφά σε προσφυγικό καταυλισμό ως μη καταγεγραμμένη διαμένουσα υπό επισφαλείς συνθήκες, ενώ ενημερώθηκε από τη διοίκηση της δομής τον Φεβρουάριο του 2021 ότι δεν επιτρέπεται να παραμείνει στη δομή.

Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας θα εδύναντο να αιτηθούν πρόσβαση στους ξενώνες αστέγων, όπου παρέχεται βραχυπρόθεσμη διαμονή από 3 ως 6 μήνες. Ωστόσο, οι ξενώνες αστέγων που λειτουργούν ανά την επικράτεια δεν απευθύνονται ειδικά σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας, καίτοι μερικοί δέχονται την εν λόγω πληθυσμιακή ομάδα.⁶⁷ Οι παρατηρήσεις της RSA και του Ιδρύματος PRO ASYL στην από 4 Ιουνίου 2020 έκθεσή τους εξακολουθούν να ισχύουν: η πρόσβαση στους ξενώνες περιορίζεται από μία σειρά κριτηρίων, εφόσον (1) η πλειοψηφία των ξενώνων δέχονται μόνο ελληνόφωνους και αγγλόφωνους, λόγω έλλειψης διερμηνέων, (2) κανένας ξενώνας (εκτός ενός, για πρόσφυγες με σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα) δεν δέχεται ανθρώπους με προβλήματα ψυχικής υγείας, (3) ο μόνος ξενώνας που δέχεται οικογένειες βρίσκεται εκτός λειτουργίας, ενώ μόνο δύο ξενώνες δέχονται οικογένειες κατ'εξαίρεση και ένας δέχεται γυναίκες με παιδιά, ιδίως θύματα ενδοοικογενειακής βίας, (4) οι κρατικοί ξενώνες απαιτούν ΑΦΜ, εκκαθαριστικό φορολογικής δήλωσης και ιατρικές εξετάσεις, όπως τεστ κορωνοϊού, (5) η χωρητικότητα των ξενώνων παραμένει εξαιρετικά περιορισμένη.⁶⁸ Το Πολυδύναμο Κέντρο Αστέγων του ΚΥΑΔΑ δεν δέχεται νέες τοποθετήσεις επί του παρόντος.⁶⁹ Ορισμένοι ξενώνες προσφέρουν μόνο υπνωτήριο,

⁶⁴ Βλ. Εφημερίδα των Συντακτών, «Εβγαλαν στο δρόμο 11 οικογένειες προσφύγων μέσα στο ψύχος», 14 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3dbPhzD>, Alterthess, «Γρεβενά: Βγάζουν στον δρόμο εκατοντάδες πρόσφυγες με απόφαση Μηταράκη», 19 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3sbuCjy>, Laconia Live, «Αποχώρησαν με προορισμό το άγνωστο οι πρόσφυγες της Σπάρτης», 5 Μαρτίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3t0xfoG>.

⁶⁵ Αυγή, «Προσφυγικό / Στην Αμυγδαλέζα οι άστεγοι πρόσφυγες της πλατείας Βικτωρίας», 2 Μαρτίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3b9ZFH0>.

⁶⁶ Βλ. και Alterthess, «Άστεγοι... των προγραμμάτων στέγασης», 3 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3qgUoCF>.

⁶⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 33 Ν 4636/2019, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας δικαιούνται κατάλυμα υπό τους ίδιους όρους με άλλους νόμιμα διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών, όχι με τους Έλληνες πολίτες.

⁶⁸ Οι ελλείψεις είναι συστημικού χαρακτήρα: RSA και PRO ASYL, *Legal Note on the living conditions of beneficiaries of international protection in Greece*, Αύγουστος 2018, 6, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/35i36GU>, ομοίως το 2019.

⁶⁹ Πληροφόρηση από το ΚΥΑΔΑ, 23 Φεβρουαρίου 2021.

επομένως δεν επιτρέπουν παραμονή στις εγκαταστάσεις τους κατά τη διάρκεια της ημέρας, ενώ η περίοδος διαμονής σε υπνωτήρια δεν δύναται να υπερβαίνει τις 15 ημέρες ή τον ένα μήνα.⁷⁰ Σε πρόσφατη ανακοίνωσή του, το Ελληνικό Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και την Κατοικία αναφέρθηκε στην έλλειψη μέτρων για την προστασία των αστέγων στην Αθήνα, οι οποίοι ζουν «στο δρόμο, σε εσοχές καταστημάτων, προαυλίες εκκλησιών, πλατείες, αντίσκηνα, πάρκα και εγκαταλεημένα κτίρια», συμπεριλαμβανομένων όσων έρχονται στην Αθήνα από άλλους δήμους.⁷¹

Υπό το φως του αυξανόμενου αριθμού ανθρώπων που βρίσκονται άστεγοι στην Αττική, ο ΔΟΜ ενεργοποίησε τον Σεπτέμβριο του 2020 μία πιλοτική δράση στο πλαίσιο του προγράμματος FILOXENIA, με στόχο την παροχή έκτακτης φιλοξενίας δίμηνης διάρκειας σε ξενοδοχεία σε δικαιούχους, οι οποίοι αποχωρούν από δομές υποδοχής στα νησιά, μέχρι τη μετάβασή τους σε στέγαση.⁷² Μέχρι το τέλος του 2020 είχαν φιλοξενηθεί 1.838 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας σε ξενοδοχεία μέσω της συγκεκριμένης δράσης «FILOXENIA-INTEGRATION».⁷³ Η δράση, ωστόσο, θα τερματιστεί στο τέλος Φεβρουαρίου του 2021 και δεν πρόκειται να ανανεωθεί, χωρίς να έχει ληφθεί οποιοδήποτε μέτρο για τους φιλοξενούμενους.

Η πρόσβαση στα λίγα συστήματα σε λειτουργία είναι περιορισμένη στην πράξη. Από τα πέντε συστήματα που λειτουργούν στην Αττική, για το «Equal Society» απαιτούνται δικαιολογητικά όπως φορολογική δήλωση, διεύθυνση κατοικίας ή πιστοποιητικό αστεγίας και ΑΜΚΑ, η «Helping Hand – Ευαγγελική» δεν δέχεται νέα άτομα για τους επόμενους δύο μήνες, ενώ η «Caritas» δεν διαθέτει υπηρεσίες διερμηνείας και απαιτεί καταγραφή.

Συμπεραίνεται από τα ανωτέρω ότι οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας – και όσοι επιστρέφονται στην Ελλάδα από άλλα κράτη – διατρέχουν πραγματικό κίνδυνο ένδειας, ακραίας ένδειας και πλήρους έλλειψης καταλύματος, αντίθετα με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Όπως εκτίθεται ανωτέρω, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, οι οποίοι δεν κατέχουν ΑΔΕΤ, δεν δύναται να αποκτήσουν ΑΜΚΑ. Όσοι δεν έχουν ΑΜΚΑ ή ΠΑΑΥΠΑ καλούνται να καλύψουν από ίδιους πόρους το κόστος περίθαλψης και εξετάσεων, το οποίο δύναται να καταστεί απαγορευτικό σε περιπτώσεις παθήσεων που χρήζουν εξειδικευμένων και τακτικών εξετάσεων.

Προσέτι, η γλώσσα παραμένει σοβαρό εμπόδιο στην πρόσβαση των δικαιούχων στην υγεία. Τα νοσοκομεία της Αττικής εξακολουθούν να έχουν ελλείψεις σε υπηρεσίες διερμηνείας για τη διασφάλιση της επικοινωνίας με ασθενείς. Σύμφωνα με πληροφορίες που δόθηκαν στην RSA, (α) το Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών (ΓΝΑ) «Ευαγγελισμός» απασχολεί μόνο έναν διερμηνέα φαρσί και ντάρι πλήρους απασχόλησης και έναν διερμηνέα αραβικών για ορισμένες ώρες, για το σύνολο των αναγκών του νοσοκομείου,⁷⁴ (β) τα ΓΝΑ «Γεννηματά», «Σωτηρία» και «Λισμανόγλειο» έχουν μόνο έναν διερμηνέα αραβικών αντιστοίχως, υπεύθυνο για το σύνολο των αναγκών του

⁷⁰ RSA και Ίδρυμα PRO ASYL, *Third party intervention in Kurdistan Darwesh v. Greece and the Netherlands*, 4 Ιουνίου 2020, παρ. 44-47.

⁷¹ Ελληνικό Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και την Κατοικία, «Μόνο ο καιρός αποφασίζει για τους άστεγους;», 19 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3bweGBL>.

⁷² Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Λύση στην πλατεία Βικτωρίας δίνει η νέα πιλοτική δράση Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου και ΔΟΜ», 24 Σεπτεμβρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3gZmWwA>.

⁷³ Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Απάντηση σε ερώτηση του ΣΥΡΙΖΑ στη Βουλή, ΑΠ 581/2020, 8 Ιανουαρίου 2021, 2.

⁷⁴ Πληροφόρηση από το ΓΝΑ «Ευαγγελισμός», 3 Σεπτεμβρίου 2020.

νοσοκομείου,⁷⁵ (γ) το «Αιγινήτειο» Νοσοκομείο και το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθηνών (ΨΝΑ) «Δρομοκαϊτειο» ζητούν από τους ασθενείς να συνοδεύονται από δικό τους διερμηνέα.⁷⁶

Τέλος, η αυξανόμενη ψηφιοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών, κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού, έχει εντείνει τα εμπόδια στην πρόσβαση των προσφύγων στην υγεία. Σύμφωνα με οργανώσεις, οι άστεγοι συχνά δεν έχουν τα μέσα να καταθέσουν ηλεκτρονική ή τηλεφωνική αίτηση ραντεβού και χρήζουν συνδρομής διαμεσολαβητών.⁷⁷

Απασχόληση

Οι παρατηρήσεις της RSA και του Ιδρύματος PRO ASYL στην από 4 Ιουνίου 2020 έκθεσή τους παραμένουν σε ισχύ.⁷⁸ Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, τα οποία είχαν ανακοινωθεί τα προηγούμενα χρόνια από την κυβέρνηση, δεν έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Σύμφωνα με τις αρχές, το πρόγραμμα HELIOS προβλέπει υπηρεσίες συμβουλευτικής 360 ωρών για την εύρεση εργασίας ανά δικαιούχο, καθώς και μαθήματα ελληνικών. Εντούτοις, η πρόσβαση στα μαθήματα ελληνικών δεν διασφαλίζεται συστηματικά στους εγγεγραμμένους στο πρόγραμμα, εν μέρει λόγω ελλείψεων σε ανθρώπινο δυναμικό και λόγω των περιορισμών που θέτει η πανδημία του κορωνοϊού, εφόσον η εξ αποστάσεως εκμάθηση δεν αποτελεί διαθέσιμο μέσο για όσους δεν έχουν τον απαραίτητο υλικοτεχνικό εξοπλισμό. Σε τουλάχιστον δύο υποθέσεις, τις οποίες παρακολουθεί η RSA, οι δικαιούχοι, εγγεγραμμένοι στο HELIOS από τον Ιούλιο του 2020, αναμένουν ακόμη ενημέρωση σχετικά με την έναρξη των μαθημάτων τους. Για τα μαθήματα ελληνικών που παρέχονται από το ΚΕΜ του Δήμου Αθηναίων, υπάρχει λίστα αναμονής 7-8 μηνών την τρέχουσα περίοδο.⁷⁹

Ένδικα βοηθήματα κατά των παραβιάσεων δικαιωμάτων

Ο νομοθέτης δεν προβλέπει ειδική προσφυγή για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων τους. Η αίτηση ακύρωσης ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων καθίσταται αναποτελεσματικό για αυτούς ένδικο βοήθημα, εφόσον προϋποθέτει την ύπαρξη ατομικής διοικητικής πράξης ή παράλειψης οφειλούμενης ενέργειας, η οποία δεν υφίσταται σε περιπτώσεις όπως η πρόσβαση σε κατάλυμα. Το δε ένδικο βοήθημα υπόκειται σε ένσημο υψηλού κόστους και σε χρονοβόρα διαδικασία, η οποία φτάνει έως και τα 3 έτη, ενώ συνίσταται σε έλεγχο της νομικής ορθότητας της πράξης και όχι σε έλεγχο ουσίας. Τέλος, δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, ενώ η αίτηση αναστολής της εκτέλεσης δεν επιτρέπεται σε περιπτώσεις που αφορούν παράλειψη οφειλούμενης ενέργειας.

Προσέτι, η αγωγή αποζημιώσεως για πράξη ή παράλειψη του Δημοσίου⁸⁰ κρίνεται επίσης αναποτελεσματική, εφόσον αξιώνει τον ενάγοντα σε χρηματική αποζημίωση και όχι στην άσκηση του παραβιασθέντος δικαιώματος, ενώ υπόκειται σε χρονοβόρα διαδικασία, κατά τη διάρκεια της οποίας ο ενάγων δεν δύναται να αιτηθεί ασφαλιστικά

⁷⁵ Πληροφόρηση από τα ΓΝΑ «Γεννηματά», «Σωτηρία» και «Σισμανόγλειο» 3 Σεπτεμβρίου 2020.

⁷⁶ Πληροφόρηση από το «Αιγινήτειο» Νοσοκομείο και το ΨΝΑ «Δρομοκαϊτειο», 3 Σεπτεμβρίου 2020.

⁷⁷ Inside Story, «Αυτοί που είναι στον δρόμο όταν μένουμε σπίτι», 2 Δεκεμβρίου 2020, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2JzjAO7>.

⁷⁸ RSA και Ίδρυμα PRO ASYL, *Third party intervention in Kurdistan Darwesh v. Greece and the Netherlands*, 4 Ιουνίου 2020, παρ. 48-53, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/3qZXBHp>.

⁷⁹ Πληροφόρηση από το ΚΕΜ Δήμου Αθηναίων, 23 Φεβρουαρίου 2021.

⁸⁰ Άρθρο 105 ΕισΝΑΚ.

μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η προστασία του από κινδύνους έκθεσης σε μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 ΕΣΔΑ.

Ομοίως αναποτελεσματικές αποδεικνύονται στην ιδιαίτερη συνθήκη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και οι εξώδικες δηλώσεις προς τη διοίκηση για τη διασφάλιση της πρόσβασης σε κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα. Στις 22 Ιουλίου 2020, η RSA κατέθεσε εξώδικη δήλωση, πρόσκληση και διαμαρτυρία ενώπιον της Γενικής Γραμματείας Υποδοχής και Ασύλου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, εκ μέρους 2 οικογενειών δικαιούχων, οι οποίοι βρέθηκαν άστεγοι στους δρόμους της Αθήνας. Οι αιτούντες κάλεσαν τις αρχές να προβούν άμεσα στην παροχή κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης προς το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών τους και προς την κατάσταση της υγείας τους, συμπεριλαμβανομένης της παροχής διαμονής, μέχρι να καταστεί δυνατή η πρόσβασή τους σε κατάλυμα μέσω του προγράμματος HELIOS. Ουδέποτε, μέχρι σήμερα, δόθηκε επίσημη απάντηση ή ελήφθησαν τα αιτούμενα μέτρα από τη Γενική Γραμματεία. Συνάγεται από τα ανωτέρω ότι δεν διατίθεται αποτελεσματική προσφυγή στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των επιστρεφόμενων από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίοι έχουν υποστεί παραβιάσεις του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, απορρέουσες από τον αποκλεισμό τους από κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα και από συνθήκες ακραίας ένδειας στην Ελλάδα.

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ιάσωνα Καλαμπόκα 30
82131 Χίος, Ελλάδα
+30 22711 03721
info@rsaegean.org
<http://rsaegean.org/>

**stiftung
PRO ASYL**

Ίδρυμα PRO ASYL

P.O. Box 16 06 24
Φρανκφούρτη 60069, Γερμανία
+49 69 2423150
europa@proasyl.de
<http://proasyl.de>